

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE CİCERO İLE YAŞLILIK

Ümmü Nur ÖZDEMİR*
ORCID: 0000-0003-0285-8222

*Yaşlılığa karşı en mükemmel ilaç, bilgili ve erdemli olmaktır.
(Cicero)*

Öz

Bu makalenin konusu yaşlanma sürecinde meydana gelen değişiklikler ve bu değişikliklerle nasıl mücadele edilmesi gerektiği hakkında Cicero'nun Yaşlı Cato veya Yaşlılık Üzerine adlı eserinin den hareketle oluşturulmuştur. Antik Çağ'da yazılmış önemli eserler incelendiğinde yaşlılık nedir ve yaşlılık dönemi nasıl geçirilmelidir şeklindeki önemli sorulara Cicero, Platon ve Aristoteles gibi ünlü filozofların da cevap aradıkları görülmektedir. Antik Çağ'dan modern dönem Gerontoloji araştırmalarına kadar uzanan süreçte araştırmaların birbirlerini tetikledikleri ve bu sayede yaşlılık üzerinde merak edilen sorulara cevap aradıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cicero, Yaşlılık, Yaşlı

Aging With Cicero From Past to Present

Abstract

The subject of this article is based on Cicero's book, The Old Cato or On Aging, about changes in the aging process and how to deal with these changes. When the important works written in antiquity are examined, it is seen that famous philosophers such as Cicero, Plato and Aristotle are looking for answers to important questions about what is old age and how to pass the old age. From the Antiquity to the modern Gerontology researches, it is seen that the researches triggered each other and in this way, they sought answers to questions about old age.

Keywords: Cicero, Old Age, Elderly

* Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
nurrozdemiir@gmail.com
Makale Gönderim Tarihi: 16.08.2019, Kabul Tarihi: 08.11.2019

Giriş

Bütün canlıların yaşamın da çocukluk, gençlik ve yaşlılık olmak üzere üç ortak evreler bulunmaktadır. Bu evreler yaşamın kaçınılmaz doğal sonuçlarıdır. Kültürel farklılıklar, genetik faktörler, yaşam koşulları, beslenme ve kronik hastalıklar bahsettiğimiz üç evrenin her birey de farklı yaş aralıklarında yaşanmasının nedenlerindedir. Yaşlanma süreci anne rahmine düşmeyle birlikte başlamaktadır. Cicero' ya (2018:19) göre de ömür belli bir akışı içerisinde seyreder, doğanın yolu tek ve basittir. Yaşamın her dönemine, kendisine has bir özellik bahşedilmiştir; çocukların zayıflığı, gençlerin haşinliği, orta yaşın ağırbaşlılığı ve yaşlılığın olgunluğu vardır. Doğal olan yaşamın seyrine ayak uydurup dönemlerin özelliklerini kabul etmektir. Bu dönemlerin birbirlerinden net çizgilerle ayırmak mümkün olmasa da her dönemin kendine has fiziksel ve psikolojik özellikleri bulunmaktadır.

Özgür Arun'a (2018:10) göre yaşlanma, zamana bağlı olarak tarif edilen, fiziksel, psikolojik ve sosyal açılardan ele alınarak açıklanmaya çalışılan bir değişim olarak görülebilir. Fiziksel açıdan bakıldığında, zaman geçtikçe insanın görüntüsü değişir; saçları beyazlayabilir, zihinsel faaliyetleri değişebilir, üretkenlik farklı bir biçim alır, hastalıklar kendini gösterebilir. Yaşlanmanın diğer boyutu olarak tanımlanan psikolojik yaşlanma, bireylerin yaşam süresince ortaya çıkan, kişilikte, duygularda ve zihinsel işlevlerdeki bir değişim olarak kendini gösterir.

Velittin Kalıncara 'ya (2016:9) göre yaşlanmaya sosyal açıdan bakıldığında da bireylerin toplum yaşamında, çalışma ve sosyal işlerinde gücünün ve yeteneğinin azalarak kaybolması, bireyin toplumsal rol, statü ve beklentilerinin değişmesidir. Bir toplumda ya da bir grup içinde sosyal yönden iyi uyum sağlayamama durumudur. Yaşlı, artık yetenek ve becerilerini toplumda yerinde kullanamamaktadır.

Yaşlanmanın bu üç boyutu her bireyde farklı şekillerde görülmektedir. Bu farklılıklar bireyin içinde bulunduğu topluma ve yaşam kalitesine göre değişmektedir. Örneğin mesleki yaşam, gelir durumu, kültürel yapı, yalnız yaşamak, yaşanan coğrafyanın iklimsel durumu, yetersiz beslenme, kronik hastalıklar ve sporu fazla ya da az yapmak gibi durumlar bireylerin yaşlanma sürecinde değişimler oluşturmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı, "çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması" olarak tanımlamaktadır ve yapılan araştırmalara göre bazı ülkelerde yaşlılığın alt yaş sınırı 55 yaş olarak kabul edilmektedir. Fakat yapılan bazı araştırmaların sonucunda 55-65 yaş grubu ile 65 yaş

üzerindekilerin yaşam biçimleri arasında önemli bir farkın bulunmaması nedeniyle bazı ülkelerde yaşlılığın alt sınırı 55 yaş olarak kabul edilmektedir (Canatan.2001.s.213.Akt. Ceylan. 2015). Yaşam evrelerini kesin net çizgilerle yaş aralıklarına ayırmak zordur. Bu evreler bireyin beslenme, çevresel ve genetik özelliklerine bağlı olarak erken veya geç gerçekleşebilmektedir.

Yaşlılığın bireyse ve ailevi bir sorun olmaktan çıkıp toplumsal bir sorun haline gelmesinin temel nedenleri modernleşme ve sanayileşmenin tetiklediği toplumsal değişimlerdir. Toplumlarda yaşanan değişimler teknolojinin gelişmesiyle birlikte modern hayatta karşımıza uzun ömürlü yaşamları daha sık rastlanan bir durum haline getirmiştir. Diğer yandan eğitim seviyesini yükseltmesiyle tıp alanında ve ilaç endüstrisinde yaşanan gelişmeler modern dönem insanın daha sağlıklı ve uzun bir ömür geçirmesi, doğum oranlarının ve bebek ölümlerinin azalmasını, çalışma hayatına ve sosyal hayata getirilen yenilikler ile insanların yaşam şartlarını yükselmesini sağlamıştır. Modern dönemde yaşam süresinin uzamasıyla birlikte yaşlılık artık bireysel ve toplumsal anlamdan ziyade daha çok devletin sorunu haline gelmiştir. Antik Çağ'da durum modern dönemin tam tersi şeklindedir.

Milattan önce yazılan eserleri incelediğimiz de günümüze kadar gelen filozofların yaşlılıkla ilgili düşüncelerine denk gelmekteyiz. Özellikle Cicero, Platon, Aristoteles, Homeros ve Sophokles gibi ünlü düşünürler henüz yaşlanma toplumsal boyutlara ulaşmadığı dönemlerde yaşlılık üzerine fikirler ve tavsiyeler öne sürmüşlerdir. Cicero yaşamı bir tiyatro oyununa benzetmektedir. Bu oyunda yaşlılık yaşamın son perdesidir ve bu perde de yaşlı yaşamının bütün perdelerinde doyuma ulaşmışsa yaşlılık sürecinden de zevk alacaktır.

Avrupa'da 19 yüzyılda başlayan gençlik akımına karşı harekete geçenler, Cicero'nun çizdiği olumlu yaşlı insan görüntülerini yeniden canlandırmanın yollarını aramış ve piyasaya idealize edilmiş kuşaklar arası ilişkileri anlatan eserler sürmüşlerdir(Borscheid.1994.Akt. Tufan. 2016).

1. Cicero ile Yaşlılık

Cicero (MÖ 106-MÖ 43) Romalı devlet adamı ve düşünürdür. Gençliğinde felsefe ve hukuk eğitimi alan Cicero Roma'yı birey, geleneksel toplum düzeni ve devlet bağlamında incelemiştir. Yaşlılık ile kapsamlı bir şekilde ilgilenmiş olan Cicero 62 yaşında ölümünden bir yıl önce Yaşlı Cato veya Yaşlılık Üzerine adlı eserini kaleme almıştır. Cicero eserini milattan önce yazmış olmasına rağmen bugün bizim üzerinde çalıştığımız aktif yaşam, yaşlılığın insanlara acınası bir durum gibi gelmesinin nedenleri, yaşlılıktaki kuvvet ve hafıza kaybı gibi konuların bir kısmına değinmektedir. Bunların yanı

sıra Cicero eserinde insan hayatın doğal evrelerinden olan çocukluk, gençlik, olgunluk gibi yaşlılığında doğal bir evre olduğunu bu nedenle yaşlılığı bir yük gibi görülmemesi gerektiğine dair görüşlerini dile getirmektedir. Cicero'nun günümüz Gerontoloji uzmanlarının önerdiği kaliteli yaşam fikrini de binlerce yıl önce dile getirdiği görülmektedir.

Cicero yaşlılığın acınası bir durum olarak görülmesinin dört nedeni olduğunu söyler;

1. Yaşlılık bireyi iş yapmaktan alıkoyar.
2. Yaşlılık bedeni zayıflatır.
3. Yaşlılık bireyi tüm hazlardan yoksun bırakır.
4. yaşlılığın ölümden uzak olmayışı.

Bu tür sızlanmaların suçu yaşta değil, karakterlerde. Huysuz ve geçimsiz değil, aksine ılımlı olan yaşlılar katlanılabilir bir yaşlılık sürer; arsızlık ve geçimsizlik yaşamın her çağında bunalıma neden olur (Cicero,2018:6).

Gerontolojide kabul gören aktif yaşlılık fikri Cicero içinde çok önemlidir. İnsanlar gençken sevdikleri işlere kendilerini adanlar ve aktif bir yaşam sürerlerse yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde dinlenmeye çekilmek yerine kendilerini daha fazla geliştirmek için çalışmaktadırlar. Yaşlı Cato ve Yaşlılık Üzerine adlı eserinde Cicero bazı düşünürlerin yaşlılık çağında hayatlarında nasıl aktif olduklarını örnekler sayesinde okuyucusuna hayal ettiği ideal yaşlı görüntüsünü şu şekilde aktarmaktadır.

Huzurlu, sorunsuz ve yumuşak bir ömür yaşlılık çağı da sakin ve rahat geçer. Platon'un yaşlılığının da böyle olduğunu biliyoruz, öldüğünde seksen yaşındaydı ve son ana dek yazmaya devam etti. Isokrates'in yaşlılığı da böyleydi, Pananthenaicun isimli kitabını doksan dört yaşında yazdığını kendisi söylüyor, sonrasında beş yıl daha yaşamıştır. Onun öğretmeni olan Leontinili Gorgias da yüz yedi yaşına kadar yaşamış, gayretine ve çalışmasına ara vermemiştir. Niçin bu kadar uzun süre yaşamak istediği sorulunca "Yaşlılığı suçlamam için bir nedenim yok" demiştir. Eğitilmiş bir insana yakışan, harika bir cevaptır bu. Akılsızlar ise kendi kusurlarını ve suçunu yaşlılığa yükler (Cicero,2018:10).

Cicero hayalini kurduğu yaşlı modelinde kendisinden de söz etmektedir. Yaşlılığında Sokrates gibi telli çalgı çalmayı öğrenmek istediğini ama bunun gerçekleşmediğini kendisini daha çok Yunan edebiyatını öğrenmeye

odakladığını ve yeni bilgileri sayesinde uzun süreli susuzluğunu gidermek için azimle çabaladığını dile getirmektedir.

İnsan yaşlılıkta uyuşuk ve hareketsiz olmak bir yana, aksine çalışmayla doludur ve daima meşguldür, yaşam önceki kısmında neyle ilgileniyorsa, yaşlılığın da da onunla ilgilenir (Cicero,2018:15). Bireyin zihinsel ve fiziksel fonksiyonları yaşına bağlı olarak yaşam kalitelerinde azalmalar meydana gelmektedir. Bu nedenle bazı yaşlılar yaşlılığı suçlarken bazı yaşlılar ise yaşamdan zevk almaya devam etmektedirler. Cicero'nun çizmeye çalıştığı olumlu yaşlı tipi süreğen bir tip değil edilgen bir tip olmalıdır ki bu sayede yaşlılığı da diğer çocukluk ve gençlik dönemlerindeki gibi kendisiyle barışık bir birey olarak bilinçli bir yaşlılık süreci geçirebilsin. Cicero bu sayede yaşlının kaybolan yıllarına ağıt yakmak yerine kendisini olduğu gibi kabul edip seveceğini ve çevresinin olumsuz tepkileriyle de karşılaşmayacağını düşünmektedir.

2. Yaşlılık Sürecinde Yaşanan Değişimler

İnsanlar yaşlandıkça fiziksel ve ruhsal olarak değişime uğrarlar. İnsanın gelişim sürecinde birbirini izleyen yıllarda organlarda yenilenmenin yavaşlaması, durması ve yıpranma olayının başlaması ile fiziksel değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Duyu organlarında, fiziksel hareketlerde gerilemeler, davranış ve reflekslerde yavaşlamalar, kemiklerde erimeler ve kireçlenmeler görülmektedir. Bu değişimler yaşlanma sürecinin doğal bir sorunudur (Kalınkara,2016:102).

Yaşlılıkla birlikte zihinsel ve bedensel fonksiyonlarda değişim yaşanmaktadır. Yaşa bağlı olarak zihinsel ve fiziksel performansın azalmasına depresyon ve metabolik hastalıklar neden olabilmektedir. Beyindeki bazı bozuklukların ilerleyen boyutunda hafıza kaybının daha şiddetli hali olan demans ortaya çıkmaktadır. Yaşlılıkta yaşanan hafıza sorunlarına milattan önce Cicero' da değinmektedir. Cicero' ya göre hafıza çalıştırılmazsa aksak bir doğan gibi zayıflar bu nedenle değer verilen hazine gibi hafızayı önemsemeliyiz. Yaşlıların zihinsel yetenekleri kalır, yeter ki azimleri ve çalışmaları da sürsün, sadece seçkin ve şanlı kimselerde değil, şahsi ve sessiz bir yaşamda da bu böyledir (Cicero,2018:13). Yaşlı bireyin ne kadar uğraşısı olursa ve ne kadar işe yararsa zihinsel yeterliliğini de o derece iyi korur. Bahçe, çiçek bakımı, evcil hayvan besleme, gruplara ve sosyal etkinliklere katılma, cinselliği sürdürme, yaşlanma sürecinde psikolojik sorunların oluşumunun önlenmesi ve duygusal zorlanmalarla baş edebilmek için önemlidir (Kalınkara,2016:106). Yaşlının köşesine çekilmeyip zevk alabileceği hobileriyle vakit geçirmesi gerektiği

gerontolojinin de önemli gördüğü noktalardan biridir. Çünkü çalışan beyin fonksiyonlarına sürekli uyarılar gitmesiyle birlikte işleyen demir pas tutmayacak ve hafızanın sağlığı beyine gelen uyarılar sayesinde korunabilecektir.

Cicero hastalığa karşı konulduğu gibi yaşlılığa da karşı koyulması gerektiğini bunun için de zihinsel ve bedensel faaliyetlerde yapılması gerektiğini önermektedir. Sağlıklı olmak için spor yapmanın, yeme ve içme alışkanlıklarına dikkat çeken Cicero zihne de önem verilmesi gerektiği beden ve zihin sağlığı korunmazsa yaşlılıkta çeşitli sıkıntılar yanabileceğini bunu yanı sıra sporun ağır olması bedeni yıpratırken, zihnin çalışarak dinç kalabileceğini vurgulamaktadır.

3. Genç ve Yaşlı İlişkisi

“İhtiyarlıkta, etrafınızı saran gençliğin, sizden bir şeyler öğrenmek istemesinden daha hoş bir şey olabilir mi!” sözünüle Cicero zavallı kendisine acıyan bir yaşlı olmaktansa bilinçli bir yaşlı olarak yaşlılık sürecin de en çok karşılaşılan yalnızlık ve dışlanma gibi sorunlarla daha az karşılaşılacağını vurgulamaktadır.

Yaşlılık iş yapmaktan alıkoyarmış, peki hangi işlerden? Gençlik ve kuvvetle yapılan işlerden mi? Zayıf bedenlerle, zihnen idare edilebilecek yaşlı işleri yok mu? Sorularını Cicero Ennius'un dizleriyle cevaplandırır;

Şimdiye dek doğru bir şekilde yerinde duran aklınız,

Nereye gitti de, yolunuzu şaşırarak kadar delirdiniz?

Bu dizler sayesinde yaşlılıkta hiçbir iş yapmadığını söyleyenler gençken yaptıkları işlerde akılları yerindeydi de yaşlandıkların da yaşanan değişimlerde ne değişti? Aslında Cicero yaşlıların zeki ve bilge gözüyle baktığı için birey fizyolojik değişimler yaşasa dahi bilgeliğiyle çevresini aydınlatmalıdır.

Büyük işler kuvvet, hız ya da çeviklikle değil, düşünce, otorite ve karar verme yeteneğiyle yapılır; bunlar da yaşlılıkta azalmak şöyle dursun, daha da artar genellikle. Asker, tribunus, farklı savaş türlerinde elçi ve concul olarak görevlendirilmiş ben, savaşmıyorum diye size katkı sağlamıyorsam o ayrı. Oysa Senatus'a neyin, nasıl yapılması gerektiğini gösteriyorum (Cicero,2018:12).

Cicero döneminin de meclis olarak tanımlanan *Senatus*'un epistemolojik kökenleri yaşlı anlamına gelen *senex* kelimesine dayandığı tahmin edilmektedir. Cicero'ya göre yaşlılar topluma düşüncesiyle, aklıyla ve karar verme yeteneğiyle faydalı olurlar. Bu yetenek yaşlılarda olmasaydı, atalarımız en yüce meclise *Senatus* adını vermezdi. Lacedaemonlar arasında da en şerefli görevlerde bulunmuş, gelecekte de yaşlı olan kişilere “Yaşlılar” adı verilir. Yabancı devletlerle ilgili anlatılanları okur ya da dinlerseniz, en büyük devletler gençler tarafından çökertilmiş, yaşlılar tarafından kurtarılmış ve ayağa kaldırılmıştır. “ merak ediyorum, o koca devletinizi nasıl bu kadar çabuk kaybettiniz?” şair Naevius'un *Ludus*'unda böyle bir soru sorulur. Farklı cevaplar verilir ama başlıca cevap şudur: “Yeni hatipler, budala yeniyetmeler ortaya çıkıp duruyordu.” Şurası açık ki, ihtiyatsızlık yeniyetmelere, sağduyu ise yaşını başını almış olanlara özgüdür (Cicero,2018:13).

Cicero'nun bu görüşleri “çok yaşayan çok bilir” ve “başını acemi berbere teslim eden cebinden pamuğu eksik etmez” gibi atasözlerimizle desteklenir niteliktedir. Sorumluluk yüklenen tecrübesiz kişilerin bilgisizliğinden dolayı ne tür zararlar verebilecekleri önceden tahmin edilmelidir. Bu nedenle tecrübeli kişilerin ki Cicero'nun zeki ve bilge olarak tanıttıkları yaşlı bireylerdir buradan hareketle yaşının gençlerin ilgisini çekmesi ve onlara deneyimlerini aktarması gerekiyor ki gençler acemiliklerinden kurtulsunlar.

Caecilius Ephesius eserinde yaşlılıktan şu şekilde bahsetmektedir; Yaşlılıktaki en acı şeyin şu olduğunu düşünüyorum: İnsanın o yaşta başkasına rahatsızlık verdiğini düşünmesi. Cicero Caecilius'un bu sözlerini eleştirmektedir. Yaşlılık rahatsızlık vermekten ziyade hoş gider. Akıllı yaşlılar iyi bir karaktere sahip gençlerden nasıl hoşlanırsa, gençlik tarafından saygıyla karşılaşıp sevilen insanların yaşlılığı nasıl daha katlanılabilir olursa, aynı şekilde gençler de yaşlıların öğütlerinden keyif alır. Bu öğütler sayesinde erdemleri arzulamaya yönlendirilirler; zannederim siz benim için ne kadar hoşsanız, ben de sizin için o kadar hoşum (Cicero,2018:15).

4. Yaşlılık ve Haz

Cicero yaşlılığın olumlu yönlerinden birinin hazzardan yoksun olması olduğunu düşünmektedir. Hazzın gençlikte insanın başına gelen en büyük kusurlardan biri olarak gören Cicero yaşlılığın da en muazzam yönünün hazzardan kurtulmak olduğunu savunmaktadır. Vatan ihanet, devlet yıkma, fuhuş ve her türlü rezilliğe hazzın sebep olduğunu bu nedenle hiçbir şeyin hazzdan daha zararlı olmadığını ve hazzın tesirine kapılınca aklın büyüü bozularak hazzın erdem krallığını yıkacağından korkmaktadır.

Haz kavramını Cicero'nun yorumladığı kadar kötü işlevlere sahip olduğunu düşünmemiz yanlış olur. Haz kavramı hoşla giden zevk alınarak yapılan bütün işler için kullanılmaktadır. Örneğin bir filozof yaşamında öğrenmekten zevk alarak uzun yıllar boyunca hafızasını dinç kalmasını sağlamıştır ki bu yüzden yaşlılığın yaşamından mutlu olması için zevk aldığı bir hobi edinmesi tavsiye edilmektedir.

5. Yaşlılık ve Ölüm

Yaşlı için ölüm; temel olarak biyolojik bir olaydır, tüm yaşayanlarla gelebilir, yaşam çemberinin son aşamasıdır, kaçınılmaz ve geri döndürülemezdir. Sonuç olarak ölüm, bedensel fonksiyonların bozulmasının sonucunda gelişen bir durumdur. Herkes yaşam süresinin her noktasında ölümle ilişki içinde yaşar. Bu bakış açısı yaşlılıktaki ölüm yönelimlerini açıklamaktadır(Kalınkara,2016:318).

Yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olan ölüm çağlar boyunca düşünülmüştür. Cicero (2018:35) yaşamı şu sözleriyle tarif etmektedir; ilkbahar adeta gençliğe benzer ve gelecekteki ürünleri müjdelere, sonraki mevsimler ise ürünleri toplayıp kaldırmaya uygundur. Yaşlılığın ürünü de geçen iyi zamanın hatırası ve bereketidir. Yaşlılığın önemli kusurlarından biri ölüme en yakın görülmesidir. Cicero ölüm yüzünden yaşlılığı kötü bakılmasını eleştirir ve uzun bir yaşam sonunda ölümü değersiz olduğunu savunmaktadır.

Cicero'ya (2018:33) göre ölüm ruhu tümüyle yok ediyorsa, onu umursamamalıyız, ebedi bir geleceğe taşıyorsa arzulamalıyız, üçüncü bir olasılık yoktur. Genç bile olsan akşama kadar yaşayabileceğin meçhul ki gençlik çağında bizim yaşlılık çağıma nazaran ölüme götürebilecek daha fazla neden vardır: Gençler hemen hastalanır, daha ağır bir şekilde rahatsızlanır, daha zor iyileşirler. Bu yüzden çok az insan yaşlılığa varır. Ölüm gençliğin ve yaşlılığın ortak noktasıysa yaşlılığı ölüme yakın diye suçlamamak mantıksızdır. Örneğin Antik Çağ'da her 100 insandan sadece biri 60 yaşına ulaşabilirken, bir Romalı askerin ortalama ömrünün 22 yıl olduğu belirtilmektedir (Kalkınma Bakanlığı,2014:2).

İnsanın ölüm kaygısını kendisinden uzak tutmak istemesinin nedeni ölüm korkusu yüzünde yaşam kalitesini düşmesidir. Bu nedendir ki ölümün çocukların ve gençlerin başına geldiğinde daha insanlar daha çok etkilenmektedir ve *zamansız gitti* şeklinde yorum yapılmaktadır. Cicero'ya (2018:35) göre gençlerin ölmesi ateşin gücünün bol suyla kontrol altına alınması, yaşlıların ölmesi ise zayıflamış ateşin dışarıdan bir güç uygulanmadan, kendiliğinden sönmeye gibi gelmektedir. Antik Çağ'da yaşam

süresinin kısa olmasıyla ölüme bakış modern dönemden daha farklıdır. Antik Çağ'da insanlar 30-35 yaşlarına geldiklerinde ölüm için hazırlık yapmaya başlarlarken modern döneme geldiğimizde bu durum daha 65-70 yaşlarından sonra hatta ölüm hiç düşünülmemektedir.

Sonuç

Antik Çağ'da nüfusun geneline yayılmış kaliteli ve uzun süreli yaşamdan bahsedilememekle birlikte eğitim imkanı da az olduğu için milattan önce Roma tarihinde Cicero'nun bahsettiği bilge yaşlılar ve yaşlılığını talimli aktif geçiren yaşlıların oranı da azdır. Diğer yandan Cicero'nun hayal ettiği ideal yaşlı tiplemesi Antik Çağ'da ve modern dönemde yaşam koşulları iyi olan kişiler için geçerli olduğu görülmektedir. Antik Çağ'da ölüm gençti ve krallar, filozoflar, yüksek rütbeli subaylar, devlet adamlarının vb. maddi durumları iyi olana statü sahibi kişilerin yaşam süreleri uzundur.

Modern döneme gelindiğin teknik, tıp ve ilaç endüstrisinde yaşanan gelişmeler sayesinde yaşam koşulları iyileşmiş ve ölüm riskleri azalmıştır bu sayede yaşam süresi daha kaliteli ve daha uzun olmasını beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerin beraberinde aile yapısında dönüşümler yaşanmıştır. Genç nüfusun azalmasıyla, yaşlı nüfusunun artışıyla birlikte yaşlılık üzerine daha derin araştırmalar yapılması gerektiği gündeme gelmiştir.

Yaşlılık çok fakir olana, bilge de olsa kolay gelmez; buna karşın akılsız olana, onca zenginlikte bile ağır gelir. Yaşlılığa karşı en uygun silahlar ilimler ve erdemlerin eyleme dökülmesidir(Cicero,2018:7).

Antik ve modern dönemde yaşlılığın ortak noktaları olarak her iki dönemde yaşlıların dışlanma sorunu olduğu, ölümün yaşlılığa yakıştırıldığı, eğitim ve maddi durumun yaşlı üzerinde etkileri bulunmaktadır. Her iki dönemde yaşlının kendi köşesine çekilip kendi kendisini dinlemesini önleyen hayattan zevk alması sağlayan etkenler aynıdır. Bu süreçte birey yaşlılığı duran bir dönem olarak görmeden bedenini ve zihnini dinç tutarsa topluma sağlayacağı fayda ile yaşlının boşluğa düşmeyeceği görülmektedir.

Kaynakça

ARUN, Ö.(2018), *Yaşlanmayı Aşmak*, Ankara: Phoenix Yayınevi

CANATAN, A.(2014), Yaşlılık ve Yaşlanma, *Sosyoloji Divanı*, 4,415-423

CİCERO.(2018), *Yaşlı Cato veya Yaşlılık Üzerine*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınlar

KALINKARA, V.(2016), *Temel Gerontoloji: Yaşlılık Bilimi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

T.C Kalkınma Bakanlığı (2014). "Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu". Onuncu Kalkınma Planı, 2018. Ankara.